»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву »Браника« у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«:

	За Аустро-Угарску	За Србију:
на годину	К 32·—	40·— дин
на по године	К 16·—	20·— „
на четврт године	К 8·—	10·— „

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 226. У Новом Саду, у среду 8. (21). октобра 1908. Година XXIV.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са 1. (14.) октобром о. г. ступио је »Браник« у **четврту четврт** о. г., те с тога стварамо нову претплату за наш лист. Држимо, да је излишно, да нарочито препоручујемо »Браник« српској читалачкој публици. Наш рад је отворена књига, а да смо на правом путу у борби за права српскога народа, доказ је и **она хајка**, која се са разних страна диже на овај једини независни дневни лист српски у Угарској. У добу, кад су многи т. зв. „родољуби“ отишли под скут данашњим властодршцима у Угарској, „Браник“ је остао непоколебим у свом српском држању и за то је поднео, а још ће имати и да поднесе и велике материјалне жртве. Као потпуно независном листу према свима и свакоме. »Бранику« је једини извор за опстанак претплата свесне и родољубиве српске публике, коју овим молимо, да се претплати на овај српски лист, за чије усавршење не жалимо ни труда ни трошка.

Озбиљне догађаје на Балканском Полуострву »Браник« ће пажљиво пратити и обавештавати српски свет о њима.

Молимо и оне поштоване претплатнике, који су нам остали дужни претплату, да нам пошљу тај дуг, јер смо им ми редовно шиљали лист. Администрација нашега листа кредитира поштованим претплатницима до крајњих граница могућности и тек онда обустави шиљање листа. Излазимо, дакле, на сусрет читалачкој публици, колико год више можемо.

Претплата за »Браник« остаје стара:

на читаву годину . . .	32 К
„ по године	16 „
„ четврт године . . .	8 „

а може се претплатити и месечно са 2 К 70 п. За Србију износи годишња претплата: 40 динара, погодишња 20 динара, а четвртгодишња 10 динара. За све остале стране земље износи годишња претплата 40 К у нашем новцу.

Претплата се шаље поштанском упутницом на администрацију »Браника«.

У Новом Саду, 1. (14.) октобра 1908. г.

Управа и уредништво
»БРАНИКА«.

БИЛО БИ ОПАСНО....

Догађаји на Балкану изазвали су велику узбуђеност у читавој Европи, јер се држи, да је европски мир у опасности. Особито је проглашење анексије Босне и Херцеговине од стране наше монархије било од најгорега утецаја на јавно мишљење у Европи. На самом Истоку, у Турској, поступак наше монархије изазвао је највећу раздраженост, што се показало и показује у бојкоту аустро-угарске трговине.

Но ако је велико узбуђење у свима крајевима Европе због догађаја на Балкану, то је ово узбуђење у нас Срба овде још у већој мери. Ми не можемо затајити симпатије, што их имамо према нашој српској браћи на Балкану. Али баш те наше симпатије, ма да постоје у оквиру наших поданичких дужности, које испуњавамо савесно, постају извор опасности за нас Србе овде.

Још пре два месеца и више, док се још није могло знати за анексију Босне и Херцеговине искрсла је, на велико изненађење свију нас Срба овде, такозвана »великосрпска пропаганда«. Такове пропаганде овде у нас нема а не може је ни бити. Квалитет денунцијације једнога Настића носио је на себи таки с почетка печат невероватности и просте, сасвим шаблонске денунцијације, да је о том квалитету денунцијације сваки ијоле разборит политичар, па и сваки паметан човек могао бити брзо на чисто.

Па ипак, чим је искрсла »великосрпска пропаганда«, одмах су следовала у Троједници међу Србима апшења због велеиздаје. Срби се морали наћи у чуду, пошто су свесни тога, да у нас Срба овде нити има, нити може бити великосрпске пропаганде. Већ преко два месеца чами у затворима множина Срба а истрага наравно не може да напредује, јер за какву кривицу нема супстрата, нема подлоге.

Али проглашење анексије Босне и Херцеговине могло је у нечем да и разјасни апшење због »великосрпске пропаганде«, односно због тобожње велеиздаје.

Анексија Босне и Херцеговине морала се пред јавним мишљењем Европе оправдати свима средствима. Међу мотивима, међу побудама анексије морала је бити испољена опасност од »велико српске пропаганде«, па према томе да је монархија анексијом испунила само чин самообране. Кад се људи апсе због велеиздаје, то онда јавно мишљење у Европи мора доћи на ту мисао, да у ствари „велико српске пропаганде“ ипак мора бити нечега.

Ми не можемо себи да представимо, да мађарска влада није обавештена о том, да међу нама Србима нема и не може бити „велико-српске пропаганде“. С тога смо морали бити запрепашћени, кад су онамад Векерле и Кошут на ново говорили о опасностима великосрпске пропаганде па још нагласили, да је та пропаганда још већа, него што је о њој избило на јавност. Ми смо се морали против тога најодлучније оградити, јер понављамо, да »великосрпске пропаганде« у нас нема нити је може бити, па су Векерле и Кошут напротив у погледу „велико-српске пропаганде“ требали да кажу: de strigis, quae non sunt, nulla qaestio sit. (Против вештица, којих нема, не треба да се воде истраге).

Али у тој тобожњој велико-српској пропаганди има нешто друго, што стоји у вези са великом кризом на Балкану и што би за нас Србе овде могло постати врло опасно.

Како ће се развити даљи догађаји на Балкану, хоће ли доћи до састанка међународне европске конференције, и ако се састане, хоће ли имати успеха или не ће — то се наравно не може знати. Од успеха или неуспеха конференције: зависиће и најважније питање: хоће ли се Србија и Црна Гора заратити са нашом монархијом. Ми још не можемо да верујемо у тако неједнаку борбу. Али с друге стране данашње велико одушевљење у Србији и Црној Гори за рат, за које одушевљење нема мерила, као што нема мерила за оно, кад се дигне кука и мотика — за нас Србе овде могао би такав рат имати неугодних последица и врло опасних последица.

Кад је већ данас, где још нема рата, хапшење Срба у Троједници на дневном реду, шта све може бити овде у нас, ако дође до рата! Ту би лична слобода била готово за свакога Србина овде у опасности.

У вези с тим био би неопростив грех Србије према српском народу овде, ако би ма у ком погледу доводила српски народ овде у какву комбинацију за своје стратегијске планове. То би била наша пропаст овде. С тога ми себи такво безумље не можемо ни замислити.

Године 1866., кад је мађарска емиграција за време пруско-аустријскога рата имала план, да под вођством генерала Тира са мађарским емигрантима уз помоћ Србије упадне у Срем, тада је разборити кнез Михаило ово одлучно одбио и као безумље означио.

Ми данас можемо рећи: Сачувај нас Боже од таква безумља од стране Србије! И најмањи знак од тога имао би за последицу преки суд у нас. А знамо, шта је године 1848. значио за Србе преки суд у Врбасу. Кад је у оно време аустријски пуковник гроф Коловрат који је са својим одељењем стајао против Сентомаша, па у главном стану у Врбасу, запитао владина комисара Бетија (Beöthy): За што се вешају толики Срби? Одговор је био: »Зато, што су Срби!«

Ми Срби овде, како смо до сад, тако ћемо и од сад савесно испуњавати своје поданичке дужности. Ма како се развили догађаји на Балкану, а на по се у Србији, ми поред симпатија са нашу српску браћу преко Саве, знаћемо под свима околностима одржати своју вековну лојалност за нашега краља и за нашу отаџбину.

=

ЗНАЧАЈАН ХРВАТСКИ ГЛАС

о анексији Босне и Херцеговине.

Према великом догађају, проглашењу анексије Босне и Херцеговине хрватски листови умствују на различне начине о том догађају. Хрватски листови хрватско-српске коалиције највише изражавају своје разочарање и своје огорчење, што се са проглашењем анексије потпуно игноровала Хрватска, па хрватски и српски народ, а нагласило се право Угарске на анектиране покрајине.

Према овом становишту хрватских листова орган хрватскога родољуба Франа Супила »Ријечки Нови Лист« заузима према анексији Босне и Херцеговине одлучније становиште. Под насловом »Логика бројева« донео је »Ријечки Нови Лист« значајан чланак, који у изводу саопштавамо:

Након ове и овакове анексије Босне и Херцеговине чула се са разних словенских страна, па и са руских, изразити једна мисао: да је сада у хабсбуршкој или аустро-угарској монархији 1,800.000 Словена више. Има нас — веле — више; ми смо већина, нумерично превлађујемо, пак ћемо и фактично доћи до положаја, који одговара нашему броју.

Читајући ово помислисмо: Великога ли открића! Као да се то није знало! Као да ни Немци и Мађари, којима је над нашом нумеричком већином изручено господство, то не знају исто тако добро и тачно као и ми! Дапаче још и боље, јер статистика је у њиховим рукама и они најбоље знају, колико ју фалзифицирају на нашу штету.

Јесте, нумерична смо већина и сад нас је 1,800.000 више; али која корист нама Словенима од свега тога, ако је ту већ у крепости мудро састављени, предвидљиви и далекосежни план оних, којима нас је изручило на милост и немилост и који иде само за тим, да нашу већину тако сузбије, неутрализира, поцепа и распрштн, да им ње никакве озбиљне опасности не буде? И која корист овако изрученоме Словенству монархије, што их је сада дошло к њему 1,800.000, ако тај долазак има да значи транспорт бесправне масе, која, док не буде имала своје воље и о својој судбини не буде хтела одлучивати, дотле ће се милостиво трпити. Чим покаже знака и свесну слободну живоиу, добиће — — оно, што је ево добила Хрватска, кад се је тргла на обрану својих народних права и родног језика!

Под овим околностима већи број не значи снагу, него умнажање сужњева.

Уз прилике, које владају у аустро-угарској монархији, где су Словени предани немачко-мађарском владару, могло би се, по рецепту босанске анексије, анектирати још и Србија, Црна Гора, Стара Србија, Бугарска, па ако хоћете и остало Словенство, а да ипак од тога његова народна слобода и народна воља не буде имала никакве друге користи, него те, да се задовољи улогом инферијорне расе, која је позвана, да плаћа порезе, даје добре војнике, добар материјал за ренегатство и да — слуша! И чим покаже озбиљну вољу, да се из овог положаја ископа, да ју, под видом државних, монархичних и династичних интереса, тако зашарафе, да све шкрипи зубима. Зар то не видимо не само у нас у Хрватској, него и у Далмацији, Крањској, Чешкој, да о угарским Словацима, Русинима и Србима и не говоримо?! Помислимо сада, шта ће се справљати у Босни и Херцеговини, где Немци и Мађари нису споразумни, него се натечу, како да један другога надвлада и што јаче загосподује. Да се не буде баш у овом случају извршила она народна: Побише се два хата преко магарета па све по магарету!

Упитаће когод: А за што смо ми Словени у овој монархији изручени Немцима и Мађарима? Ко нас је тако изручио? Ко дозвољава, да Немци и Мађари на штету наших права имају овај положај над нама?

Ми не ћемо одговарати на ова питања, а мислимо да и не треба. Одговор је и онако познат, само што се код нас према њему не води политика, него се народу прича и лаже све друго и треће и вара га се љубављу и добром вољом, која не постоји.

Добра воља се у оваким случајевима може изнудити само одлучним и безобзирним заступањем својих народних интереса. А то ми Словени, нарочито ми Хрвати, нисмо никада знали, ни умели, нити смо се ма и само усудили.....

Но вратимо се на предмет! Како рекосмо, бројке, уз горње прилике и оваку нашу политику, мало вреде. И не ваља се обмањивати, да нас је сада толико »више«, него пре погледајмо место, где смо и где нас је »више«. Са свим тим нешто

се учинити даде и овако, а будемо ли људи, даде се дапаче учинити и много.

Систем, дуалистични, туђински систем да нас у шаху држи, мора у првом реду радити око тога, да нас раздвоји. Не смемо бити сложни, солидарни, споразумни, него сваки вуци на своју страну и по могућности се добро клати, а он ће онда међу нас успостављати »мир« и »ред«.

Хрвати, који не признају Србе, и Срби, који не признају Хрвате — то су најбољи савезници система и тамничари нашега ропства. Кад би им се траг замео, онда би их систем узгојио у одгојилиштима, који дадоше Србима Настиће, Хрватима Елеговиће и сличне.

Стотине хиљада Хрвата против стотина хиљада Срба и обратно Срби против Хрвата! У име вере? У име имена? У име државног права? У име великохрватства? велико-српства? аустријанства? мађарства? панславизма?

Наш спас, наш живот, наш опстанак зависи од слоги и споразума Хрвата и Срба на начелу равноправности и народнога јединства. И онда, текар онда можемо да бројкама, које представљамо, улијемо важност народних фактора, с којима се мора рачунати. Ово морамо постићи, јер ово значи наше оружање народно, наша дораслост, приправа на обрану народног поседа и решавање задаћа, које нас чекају. Ако ово не получимо, онда све наше приче, како је било у XI., XII., XIII. и т. д. веку, под Звонимиром, под Хрвојем, Тврткoм, Душаном, Фердинандом, Маријом, Јозипом и т. д., нису него бабље приче, које не вреде ни боба. Ваља узети садашњост, како се приказује, гледати збиљи у лице обзиром на будућност, за коју морамо скрбити. Тек онда даће нам наша прошлост ону снагу, коју од ње можемо добити, када буде подупрта снагом садашњости, паметно провиђеном за будућност. А снага наше садашњости и будућности може се наћи само у слози и споразуму Хрвата и Срба.

Из овога се чланка може видети коректно становиште у ствари анексије Босне и Херцеговине. Поуку, која лежи у том чланку, требало би да у име народне слоге усвоје како Хрвати, тако и Срби.

Политички преглед.

— Један телеграм министру Кошуту. Босанско-херцеговачка српска народна оргинизација управила је на угарскога министра трговине Фрању Кошута овај телеграм:

„Господине министре! Вр сте у клубу независне странке изволели рећи, да је анексија Босне и Херцеговине била нужна услед велеиздајничке агитације великосрпске пропаганде, у коју су били уплетени и вајугледнији Срби у Босни и Херцеговини.

Српска народна организација позвала је своједобно владу, да те угледне Србе велеиздајнике именује, да се узмогну јавити код суда, исто тако позиваје и Вас, г. министре, да их именујете Ви, који сте такођер били »велеиздајник«, и који сте помоћу „велеиздајничких Срба“ дошли до данашње своје власти. Надамо се, да ћете то уважити, јер сте зацијело наслиедили од свога покојног оца бар љубав к истини.

Уз особито поштовање: Глигорије Јефтановић, Коста Кујунџић, Војислав Шола, др. Урош Круљ.

— Зашто хоће Мађари да прикључе Босну Угарској. Читава је јагме око Босне, чија да буде, баш као оно око лепе девојке. Да је раскидају на три стране: Срби и Хрвати хоће себи, Аустрија себи, али се отимају о њу и Мађари. О том мађарском отимању донео је неки дан будимпештански лист »Neues Polit. Volksblatt« овај обавештај: „Зашто она вика коалицијонашких родољуба, да се Босна и Херцеговина прикључе Угарској, успркос нацијоналним и привредним штетама, које се отуд неминовно имају очекивати? Јункерство има прохтеве, да се шири. а Угарска је постала тесна нарочито центрији, средњем поседништву, које је презадужено са свога лакоумног и раскошног живота; у старој су отаџбини сва звања препуна, и бирократизам је све прекрилио, те не може више доста да збрине пропале центријске екзистенције — с тога би у тој невољи припаштај земљишта био врло издашан залогај. Та чим се дознало за анексију, одмах су коалицијонашки заступници прво питање ставили министру-председнику Векерлу, који ће у будуће бити званичан језик у Босни? А када им је овај одговорио, да ће то бити српско-хрватски језик, било им је доста неугодно, но центрија, која је гладна звања, рачунала је, да се за нужду и тај језик даје научити. Проширена могућност, да би се јункерски питомци могли ухлебити — то је језгро њихове патријотизма ради утеловљења“.

— Гроф Апоњи пред својим бирачима о анексији Босне и Херцеговине и о изборној реформи. У Јасберењу је — као што смо јавили у јучерашњем броју међу телеграмима — министар богочасти и јавне наставе гроф Алберт Апоњи пред својим бирачима, полажући им рачун о свом раду, говорио и о анексији Босне и Херцеговине и о изборној реформи. У погледу анексије рекао је ово:

„Мађарска влада је пристала на то, да Његово Величанство протегне своја суверенитетска права на Босну и Херцеговину, јер је њој несумњивим податцима доказано, да се тај одсудни корак морао учинити, пошто не мења ништа прилике, које постоје што се тиче моћи, те дакле не додирује конзервативне факторе европске политике, а напротив штити интегритет сфере моћи аустро угарске монархије. Ми смо морали предузети ту акцију, како бисмо предупредили такве покрете, који би довели били до озбиљних заплета. Надамо се, да такви заплети не ће настати. Они расположаји, који се у непосредном суседству Босне и Херцеговине хучно исказују, сјајно оправдавају потребу наше акције. Ти расположаји наше одају оне неоправдане аспирације, којима ми ни под којим условима нисмо могли дати да се остварују а доцније бисмо им се могли одупрети тек уз веће жртве. Турска пак није ништа изгубила у Босни и Херцеговини а позитивно је добила новопазарски санџак. Ми се надамо, да ће се моћи избећи сваки већи заплет. Свакако нам је на то дат сад већи изглед, него да смо скрштеним рукама гледали како се развијају ствари. Мађарска се влада безусловно држи права угарске круне на Босну и Херцеговину. Не ће бити предузете никакве мере, које би могле оштетити та права. На то мађарска влада никад не би дала свој пристанак. Према заплетима, који се приближавали, морало се неодложно радити, с тога је било немогуће, да се одмах реши и питање, којој ће се половини монархије придружити Босна и Херцеговина. Земља је осећала, да се мора нешто урадити, те ја с поносом могу рећи, да је мађарско јавно мишљење у пресуђивању анексије Босне и Херцеговине на ново дало знака поуздану политичком инстикту, који карактерише наш народ.«

Гроф Апоњи је тим речима код својих бирача постигао бурно повлађивање.

За тим је прешао на питање о изборној реформи па је рад данашње коалицијонашке мађарске владе, којој је и сам члан, окарактерисао овако:

»Што се тиче бирачког права, ми у погледу његова обима идемо даље него сви досадашњи предлагачи, али за то нисмо ипак ради да скачемо у мрачан простор. Ми желимо само, да се уз јемство индустријалнога права заштити и право целокупности, да оно влада разумно и да мађарски народ као народ постоји и даље. Прећашњи систем је ужасно погрешио, што за пуних тридесет година ништа није урадио, да се прошире политичка права те је нама одузета благодат, да постепено развијемо изборну реформу. Нама је сад дужност, да се умеримо те да не претерамо. Противници мађарске коалиције састоје се из међународних социјалиста, који раде терористичким средствима, и из народносних политичара, којима је идеал, да разоре јединствену мађарску државу, и најзад из аустријских фактора, на којих држање према Угарској утиче махнита мисао, да се на рушевинама федералистичне Угарске може остварити фантом Велике Аустрије. Савез таквих сила само је кадар отворити очи свакоме Мађару.«

Што се тиче фузије мађарских странака, изјасниo се гроф Апоњи, да је прерано, да се говори о облику те фузије. Фузија ће бити опаква, какву је буде захтевала ситуација, а могућа је само тако, да се начела њој не принесу на жртву.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 7. октобра 1908.

— Предохрана од колере. Ововарошка капетанија издала је ову објаву:

У смислу високе наредбе кр. уг. министарства унутрашњих послова од ове године бр. 113234. VII-е а да се предупреди опасност колере, упозоравам грађанство, да строго одржава ова наређења:

1. Позивам грађанство вароши, да чисто држи станове и дворишта. Нечисти станови се морају очистити, окречити и добро проветрити.

2. Наређујем, да поседници кућа тротоар пред својим кућама бар двапут на дан полију и очисте.

3. Капије и прозори по кућама, које су у ужим улицама, морају се по цео дан држати отворени.

ЛИСТАК.

У ПРИЛОГ ХУМАНИЗМУ.

О западној европској образованости. — Хуманистичке гимназије. — Зјелински о Јелинима и Римљанима, о културном значају антике. — Кастелар о средњем веку. — Хуманистичко-реалистичан правац у гимназијама. — Зјелински о манама, о програму гимназије и о другим школама. — Ниче о верским идеалима. — Машеријализам. — Стари народи били не само од речи, него и од дела. — Др. Богдан Гавриловић о идеализму. — Србија. — Избор професора на универзитету. — Чиме хуманистичке гимназије треба да запајају омладину. — Хуманистичке школе треба ширити. — Српске хуманисте: Јован Ђорђевић, Јован Бошковић и Јован Туроман.

I.

Један српски писац тврди, да је образованост западних европских народа врло штетна по развитак словенских народа.

Нема сумње, да у тој образованости има много рђавога и изопаченога. Али кад се ова узме у свој целини својој, онда се мора признати, да је европско људство — под њеним утецајем — у свему постало напредније од некадањег, средњевековног људства.

Па шта је највише допринело томе?

Допринеле су оне установе, које људима улевају знања и науке, улевају питомијих, човечнијих, лепших мисли и осећаја.

Између свију установа, које су томе доприносиле, најзаслужније су средње, особито хуманистичке школе.

Један француски министар просвете, при једној свечаности, изрекао је највећу хвалу и признање наставницима средњих школа, особито гимназија, тврдећи, да се овима има највише да захвали, што је људска образованост достигла ступањ, на којем се налази данас.

И заиста! Шта би било од људства, да се није обогатило знањем и науком, да се није запојило мислима и осећајима, исказанима у ремек-делима старих Јелина и Римљана?!

Велики руски научењак, професор петроградског универзитета, Зјелински — у свом изврсном делу с натписом »Антика и ми« — вели; »Шта би било од људства, да Јелини и Римљани нису, у васпитном, културном и научном погледу, утецали на потоње нараштаје?«

»Културни значај антике за нас не ће никад престати и свеза, која нас спаја с њоме, не ће се никад прекинути, но ће сваким столећем бити све живља: из старе је културе — као из семена — произашла наша данашња култура; и у њојзи нема ни једна, ма ијоле знатнија идеја, о којој се не би могло доказати, да је постала из тог семена.«

Да није било ове старе културе, не би ли онда, као што каже Кастелар »још свеудиљ царевао жалосни средњи век са својом густом, непробојном маглом, својим разбојничким тврђавама, својим феудалним правом и судовима, својим непрегледним морем сузâ и крви, у ком се чујаше само шкргутање зубâ и клобарање мртвачких костију, које Данте онако дивно описа?«

Но ма да су хуманистичке гимназије учиниле толико много добра људству, јер су га препородиле, ипак су оне, као и све људске установе, биле једностране и непотпуне.

С тога се — у току времена — живо настојало, да обука и васпитање у њима не буде искључиво идеално-хуманистично, него и реалистично, те да омладину упознаје са свима странама живота, па и са стварнијим потребама овога.

Но дабогме да овај нови, реалистични правац у њима не сме овладати преко сваке мере и границе, јер би се онда упало из једне једностраности у другу.

Какав ће облик добити средњешколски европски заводи, хоће ли овај бити више идеалан или реалан, или по свој прилици идеално-реалан, — правије: хуманистичко-реалистичан — показаће време, које долази. Ова се ствар и онако налази још у беспрекидном врењу.

Зјелински се, у овој ствари, изражава овако: »Ја знам врло добро, да наша класична гимназија болује од многих мана — ове мане су на неким местима веће, на некима мање, према томе, какви су учитељи и ученици (и овај елеменат је знатно важнији од свију програма и инструкција). Али за то, што у Турској не ваљају уредбе о санитету, није крива наука о медицини«.

Исто тако хоће Зјелински да каже, да није крив класицизам, ако не ваљају овде или онде они, који га предају, или они, којима се он предаје.

Зјелински — у главним потезима — црта и програм, по којем би ваљало удесити хуманистичке гимназије, за које се он заузима апаратом тако велике научености и темељног разумевања ствари, као ваљада до сад ни један бранилац истих завода.

»Кад би« — вели он — »био мој задатак, да склопим програм за средње школе, у њему би морало бити ово: Прво струке општег знања, друго струке, које дају опште образовање, при чему би струке последње групе, разуме се, имале првенство. И овој групи припадале би математске, физикалне и филолошке сруке — према трима методима људског мишљења: дедуктивном, индуктивно-експерименталном и индуктивно-опсервацијоном«.

Што се пак тиче упознавања старог света, то се Зјелински о томе изражава овако: »Ученици гимназија упознају овај свет елементима, који чине класичну образованост. А то су ови: Прво система старих језика у њена три дела: етимологији, семасиологији и синтакси; друго: одабрана места из најбољих производа старе књижевности, која се читају и тумаче у изворном тексту; треће: удубљивање у антику изучавањем старе историје, читањем књижевних споменика у преводима, приповеткама из живота старих народа, малим уводним читањем о старој философији, књижевности, државном и казненом праву, тумачењем уметничких споменика, читањем добрих, модерних романа, у којима се говори о животу старих и, где је могуће, тако званим курзорним читањем целих дела старих писаца код куће«.

(Наставиће се.)

4. Сваки поседиик куће дужан је пазити, да се нужници и јаме за нечисту воду држе чисто. Нужници и јаме за нечистоћу морају се без одлагања очистити а ђубре се мора двапут недељно разнети. Нужници се морају обдан дезинфицирати.

5. Под теретом строге казне забрањујем, да се ма какво ђубре износи на улицу, исто тако ма каква нечиста вода на улицу проспе.

Ђубре се може изнети само на за то одређено место.

6. Особито се морају чисто држати и дневно једанпут дезинфицирати нужници на јавним местима, као што су школе, хотели, гостионице, кафане, фабрике и т. д.

Као средство за дезинфицирање предлажем кречно млеко (на једну килу нерастворенога креча помало сипајући четирилитре воде добијемо густо кречно млеко).

7. Строго је забрањено прати у близини отворених бунара.

8. Под теретом строге казне забрањујем продавати нездраву храну, као устојано месо, покварене рибе, незрело воће, покварено млеко и производе од млека.

9. Месарнице се морају обдан најмарљивије чистити а заостало месо на леду држати.

10. Само се процеђена и кувана вода може употребити за прављење соде.

11. Она места, где стоје фијакери, морају власници фијакерâ чистити и обдан дезинфицирати.

12. Упозоравам лечнике, старешине у кући, гостиничаре и т. д., да сваки сумњив случај болести одмах пријаве.

13. Позивам становништво, да воду за пиће пре употребе прокува, расхлади и процеди. Као једноставно средство за цеђење (цедило) предлажем ново буре са два дна, чије је горње данце прорешетано, а на њега се мора метнути чиста шљунка, песка и дрвенога угља. Таква се цедила међутим морају ванредно чисто држати а шљунак, песак и дрвени угаљ, што служи на цеђење воде, мора се често прати и изменити.

14. Забрањено је покућарити и просити.

Ако се не одрже наређења у тачкама 1.—12., казниће се, у смислу закона и постојећих наредаба, новчаном глобом; ако се ова не може утерати, онда затвором.

— **Књижевни Одбор Матице Српске** имао је 2. (15.) октобра о. г. своју редовну седницу под председништвом А. Хаџића, председника друштвеног. Од предмета наводимо: У Редакцијони Одбор бирају се чланови: професор Милан Будисављевић, архим. Иларијон Зеремски, професор Јован Живојновић, др. Лаза Марковић и секретар др. Милан Савић. — Према одлуци Књижевног Одељења бира се нарочити одбор, који ће редиговати правила за избор чланова Књижевног Одељења, и затим поднети извештај Књижевном Одбору; у одбору су председник А. Хаџић, члан Аркадије Варађанин и секретар др. Милан Савић. — Према изјави писца награђене приповетке с натписом »Радиша Павловић« г. Николе Т. Ђурића у Загребу штампаће се рукопис у издањима друштвеним и то у »Књигама за народ« а награда се издаје писцу у целини. — Председник А. Хаџић објављује, на упит, опширно развитак и садашње стање великог дела »Срби у Карловачкој Митрополији«, на које је пок. патријарх Георгије Бранковић г. А. Хаџићу дао 20,000 круна. Тај новац уложен је у Централном Кредитном Заводу и служиће само на хонораре и клишеје. Чим се осигура још и трошак око штампања, што ће можда наскоро и бити, прећи ће се остварењу тако лепе замисли покојнога патријарха. — Како ће с год. 1909. »Летопис« излазити чешће а с мање табака, не ће се моћи извештаји у одељку »Књижевност« тако опширно штампати, као до сад. У »Оцене и приказе« примаће се извештаји само о важнијим делима, а ни такви не могу прећи две штампане стране. О мање важним публикацијама биће говора у »Белешкама«. За сваки штампан ред повишен је хонорар на 15 филира. — Понуда Љубомира Лотића о прештампавању неких његових радова из »В.-Кикиндског Календара« у »Књиге за народ«, издаје се Редакцијоном Одбору. — У VI. свеску »Из књига староставних« од Стевана Сремца ући ће »Заборављени Обилићи«, »Скендер-бег« и »Стјепан Томановић.« — Позива се г. Милош Шкарић, да према свом упиту пошље рукопис о Србима у јужно-источном Срему на увид. — За друштвена издања примљен је рукопис »Из душе патника« од Јосипа Косира. — На оцену се издају четири рукописа. — Не примају се два рукописа. — Остали рад тицао се питомаца Матичиних.

— **Забаву** приређује »Преходница«, дружина ученица српске учитељичке школе у Сомбору, у корист своје благајне у суботу 18. (31,) октобра 1908. у варошком позоришту.

— **Попис залиха пиће, која је на продају у Угарској.** Краљевски угарски министар пољопривреде Игњат Дарањи наложио је пољопривредним задругама, пољопривредним известиоцима и стручним органима министарства, да распитају, које економије располажу залихама пиће на продају. О тим ће се економијама саставити списак па ће се тај списак допуњавати у размацима од десет до четрнаест дана. Пољопривредне задруге, власти и оне приватне особе, које се дописницом обрате на министарство пољопривреде, добиће тај списак, припослан франко.

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Ратна снага турске и бугарске војске.** Како се проносе гласови, да ће се Турска заратити са Бугарском, занимљиво је знати, како стоји турска ратна војена снага према бугарској. Турска сувоземна војска износи 1,677.000 момака и 4900 топова а поморска снага 78 ратних бродова. Бугарска пак сувоземна војска износи 190.450 момака и 1080 топова а поморска снага 17 ратних бродова. Тако то јавља »Аграмер Тагблат«.

— **Колико Енглези дају за старе књиге.** Ономадне се у Лондону продавале на лицитацији старе књиге. Највећу су цену, као и свагда до сад, постигла стара издкња Шекспирових дела. Прве четири фолијо: Свеске у опште првог издања продане су за 80.000 круна, а прва свеска фолијо-издања од године 1623. за 25.000 круна. Поред Шекспира готово сва друга дела заостају у цени те још како. Скупа је била још једна врло ретка књига из године 1483., од онога Виљема Кекстена (William Caxton, 1422.—1491.), који је увео штампарије у Енглески. За то се дело овом приликом платило неких 30.000 круна. Види се, да енглески библијомани не штеде, кад ваља попунити збирке.

— **Рузвелт у Енглеској и Француској.** Лондонски »Times« јавља, да ће председник Сједињених Држава Северне Америке Рузвелт, пошто сврши свој излет у лов по Африци, године 1910. неко време провести у Енглеској. У Оксфорду ће одржати инаугурално предавање, које бива сваке године, те ће задобити исти академски степен, који има немачки цар Виљем II. Рузвелт ће држати предавање и у Сорбони у Паризу. Његова ће му се жена у Хартуму придружити за пут у Европу.

— **У спаваћем вагону до Пекинга.** У Пекингу су потписали уговор о спајању северо-кинеских и северо-манџурских железничких линија и услед тога ће на манџурској линији сваке недеље једанпут возити брзи воз са спаваћим вагоном за Пекинг. Фантазију Жила Верна, дакле, у чијем једном роману једно друштво путује по Азији у парној кући, удешеној свима удобностима, данашње време је знатно надмашило, јер се сада из Европе може стићи у престоницу Кине у брзом возу са спаваћим вагоном. До скора је то била чудна мисао, а данас је то културно-историјска истина.

— **Гњурач и полип.** У Сан-Франциску имао је један гњурач нечувену авантиру. Он се спустио у море, да тражи једну потонулу лађу. Тада га наједанпут ухвати један огроман полип својим страшним крацима. Гњурачу је била остала само лева рука и он је њоме тргнуо нож, и борио се с полипом на живот и смрт. Како су хтели већ да га повуку горе, он је дао сигнал, да га још оставе, јер је била опасност, да ће полип прекинути везу и откине апарат. Он је као луд ударао ножем чудовиште, и кад је полип још последњи пут хтео да га обухвати око врата и прогута, он му завуче нож у грло и закоље га. Кад су гњурача извукли, он је био пола онесвешћен.

— **Париски пси.** Године 1907. био је број опорезаних паса у Паризу 71.047. Случаја беснила било је 31. У току године 1907. похватано је 10.900 залуталих паса а од ових су 1507 паса затражили натраг њихови бивши господари. Ако се може веровати званичним податцима, број случајева беснила бива с године у годину све мањи. Године 1901. било је у Паризу 560 случајева беснила, године 1903. 92, године 1904. 67 а године 1905. 48.

НОВИЈЕ.

Будимпешта, 6. октобра. Енглески амбасадор сер Едвер Гошен прекјуче на ноћ је приспео амо. Дочекао га је генерални конзул Клерк, код којега је Гошен и одсео. Јуче пре подне је Гошен имао конференцију са Еренталом. У један сахат после подне примљен је био од Његова Величанства у аудијенцију, која је трајала четврт сахата. Том приликом предао је Гошен Његову Величанству својеручно писмо енглескога краља Едварда VII. Сутра у јутру полази Гошен натраг у Беч.

Токијо, 6. октобра. Данас је умро маршал Нодзу. На погребу му учествоваће и американска флота, која је стигла у Јокохаму.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву »БРАНИКА«.

Криза у Аустрији.

Будимпешта, 7. октобра. Аустријски министар-председник барон Бек известио је Његово Величанство о ситуацији, коју су створиле оставке чешких министара Фидлера и Прашека. Његово Величанство је задржало себи право, да реши ту ствар. Решење ће следовати у току ове недеље, пошто Бек још конферише и са немачким и са чешким првацима. Хришћанско-социјални делегати употребили су кризу на то, да предложе да се војни прорачун повиси за шест милијона и то на повишицу најма момчадији. Тим смерају, заједно са феудалцима, да коалицијоном кабинету зададу одсудан удар и да га доведу у нов сукоб с Угарском. По свој прилици да ипак не ће бити поднесен тај предлог.

Беч, 7. октобра. На меродавном се месту смера да се данашњи кабинет одржи неко време.

Немци и Чеси.

Праг, 7. октобра. Како се јуче поновиле демонстрације, закључила је влада да предузме најенергичније мере. До сад их је шездесеторо предано казненом суду. Међу овима има и шест хрватских ђака.

Заплети на Балканском Полуострву.

Софија, 7. октобра. Министар иностраних дела изјавио је, да је скроз неис инито, да је Бугарска с Аустро-Угарском у потаји преговарала.

Цариград, 7. октобра. Велики везир признаје, да се чине војне припреме, али их оправдава сврхама за маневре. Мир ће се по свој прилици одржати.

Бар, 7. октобра. У суседном Спичу демонстрирала је светина против аустро-угарскога конзула, који се једва спасао. Аустро-Угарска је заштите ради одаслала у Котор две ратне лађе и шест торпедњача.

ТРИНАЕСТ ПУНКТОВА.

Од неколико недеља на овамо таре наш народ главу око тринаест пунктова, које је наша дична радикалија углавила са министром-председником Векерлом. Никако да дозна, да ли су они утаначени за народ, или за дичне радикале, а они их крију, као змија ноге или као Франк свој план о Великој Хрватској. Досадило ми је већ чекати, те ти се ја неки дан подигнем у Будимпешту самоме г. Векерлу, да га запитам, какви су тих тринаест пунктова и као шта они садрже? Пријатељи ми додуше говораху, да ћу узаман трошити своје рођене паре, јер ме г. Векерле не ће примити. Ја сам се смејао, јер сам имао у џепу готов начин, којим се данас, Србину, отварају и министарска врата. Елем, седнем ти ја у Новом Саду на железницу те за неколико сати стигнем у Пешту. Мало се умијем, дотерам, те хадј' преко Дунава у Будим, у стан г. Векерла. Момак, који пријављује зване и незване, рече ми, да мало причекам, јер се г. министар брије. Када беше готов, оде момак да пријави. За час-два ево га натраг те ће:

— Господин министар пита, да ли сте ви Србин-радикал?

— Него!

— Али, да ли сте од оних љутих?

— Кажите, да сам љући од сегединске паприке!

— Е, онда нека знате, да ћете бити примљени.

Тако и би. Момак отвори врата двокрилна и ја спазих на сред сале г. Векерла, насмејана лица, раширио руке, те иде овамо к мени, а ја к њему. Када се састадосмо, загрли ме и пољуби те рече: »Особито ми је мило! Знате, ја сам занесен за вас, љуте радикале. Једва једном доби у народу српском странку, на коју се могу потпуно ослонити и који ће ме слушати. Да ли сте ви збиља од оних љутих?«

— Молим, од најљућих! Зар вам није момак рекао?

— Јесте, јесте: као сегединска паприка. Вили, та је у Европи најљућа. Ја је додуше нисам пробао, јер ми, Швабе, не волимо љута јела, али љуте радикале да!

— Молим Вас, Ексцеленцијо, бих ли смео упитати, чиме ми то занесосмо Вашу Ексцеленцију?

Изволите најпре сести. Пушите ли? Тако. Изволите једну британику! Дозволите, да Вам запалим! Сада ће доћи и вино, јер ко пуши, тај обично и пије. Да се најпре куцнемо. У здравље! Допада л' Вам се вино?

— О, изврсно. И ми у Даљу имамо изврсна вина, али, руку на срце, оваквог немамо.

— Тако?! Онда, дај Боже, много година пили и тамо и овде!

Да лепа предусретаја! — помислим — и мало по мало поче и мене распињати неко радикалство, те се већ нисам морао много претварати.

— Дакле, слушајте! Рећи ћу Вам, зашто сте ми ви радикали у вољи. Пре свега: да ли сте посматрали кадгод рваче, када се рву?

— Како да не! И сам сам се бар хиљаду пута рвао.

— Да ли сте увек победили?

— Већином. Али једном — лањске године — није ми ђаво дао мира, него одем у Лику, да се рвем са неким Јовом Самосталовићем. Овај ме обори, рећи: бречи о земљу, е сам мислио, да ћу се разбити, као да сам печен од земље, н. пр. један Чанак! Одатле одем у Срем, да опробам срећу. Ту наиђем на брата тога Јове, те ме и он обори на румском вашаришту. После одем у Банат. Ту сам доста њих оборио, или тројица оборише мене, тамо у Темишвару. Једиоу Бачкој сам све постровољивао. Али, морам признати, да ми је ту било лако. Саме неке дугајлије те се тешко држе на својим ногама. Подметнем им ногу, навијем лево или десно, па о ледину, а они ни да мрдну. Још че после за мном!

— Тако! Дакле доста. Главно је, да знате, шта је рвање. Сада слушајте! И ми, министри, тако се рвемо са појединим странкама. Наравно, не шакачки. Каткада оборе оне нас, а каткада ми њих. Да оборимо једну странку, свежу, упорну, способну, треба много и много времена, а у томе дорасте и омладина те странке, или се организира друга, која ће се чврсто држати својих народних права, те тако за дуги низ година или и нигда не можемо ми успети, да народ онако игра, како ми свирамо. С тога једва дочекамо, да нам се једна странка тако пода, да јој можемо заповедати, шта и како да ради, и која за ту услугу ништа не тражи, него да је оставимо на миру у руковању са народним иметком. И с њоме смо се, додуше, вента ради мало рвали, али је било уговорено, да рвач после неколико минута попусти, те да га ми оборимо, тек да пред публиком, народом изгледа, да се и он одупирао. Тако сте ви, радикали попустили

и код Апоњијева школског закона, Текелијина фонда и свуда.

— Молим Вас, Ексцеленцијо! Извините, што ћу Вашу доброту можда злоупотребити. Усудио бих са замолити, да ми на једно питање одговорите.

— Молим, питајте!

— Чујемо, да сте са нашим вођама радикалским углавили неких тринаест (несретан број) пунктова, те сам љубопитљив, шта ти пунктови садрже?

— Шта! Зар ви још не знате? Ја мислим, да су они већ објављени народу радикалском. Дакле, чујте!

I. пункт.

Ако нови патријарх усхте, да живи о »сухојаденију«, може све своје приходе разделити посланицима радикалне странке, влада му то не ће бранити.

II.

За ову годину не ће се морати уговори о проданим манастирским земљама поднашати мени на потврду, јер не ћемо, да народ још у почетку омрзне на манастирску уредбу, те да вас до године не бира на саборе.

— Молим, Ексцеденцијо, још једно питање.

— Изволте, драги!

— Када Ви нас, радикале, тако волите, зашто нисте нашем саборском одбору поверили све, него октројисасте манастирску уредбу, задржасте себи право потврде купо-продајних уговора, те изгледа, да је саборски одбор као неки Ваш ишпан?...

— Истина, пришо, тако је. Али ја нисам томе крив. Шта више, ја сам хтео да предложим на потврду онако манастирску уредбу, како ју је ваш сабор донео. Али нисам знао, да се ви, Срби данашњи, тако мрзите, да један другом не би оставио ни црно испод ноката. Слушајте само. Пре потврде манастирске уредбе поведем ја са вашим радикалским првацима: Јашом Томићем, Мушицким, Миладиновићем, Красојевићем, Бабићем, Мркшићем и т. д. говор о томе, колико ће се радикална странка још моћи одржати у народу? Они ми рекоше, још четирипет година. После ће, вели, доћи самосталци, те ће они жарити и палити по автономији, те издавати земље будзашто и Србима Личанима и Славонцима, а и осталима, само да се и народ помогне. Радили би све по своме ћефу. А да до тога не дође, те да до манастирских земаља дођу и Швабе и Мађари, замолише ме, да задржим у својим рукама одобрење купопродајних уговора, што на мађарски значи, да остане влада господар манастирских земаља, само да се после радикала не узмогне башкарити по автономији друга која странка. А ја шта ћу? Моји су људи, помислим, па као зашто им не бих ту молбу испунио, те се, помислим, не ће бар други министар, мој наследник, морати бакљати око тога, да политиком и лукавством то право освоји, када ови данас већ лепо на то присташе.

— Ха, сада разумем. После нас, радикала, не треба да постоји ни народ српски, а још мање автономија. Их, Јашо. сунце наше радикалско! Ала им списка за душу! Нека дувају у дланове, који после нас дођу. Сирома Прибићевић, Буде, Јакшић... Хи, хи, хи...

III.

О Текелијину фонду да ништа више не говоримо ни ми, ни они, а тако исто о подели даљских земаља народу, јер то већ није савремено.

IV.

Влада никада не ће бранити радикалима, док је и једнога овде, да пасји уједају и нападају сваког поштеног Србина, странку, попове, учитеље, владике и патријархе. ако не буду с њима дували у један рог. Зато се они опет обвезали, да ће кушовати од сваке владине накане.

V.

Да се не би, по обећању народу, многи новац од манастирских земаља трошио на издржавање и подизање српских основних школа, јер они, ви, радикали, не волите, да се народ образује, јер са оваким, какав је сада, може Јаша по вољи управљати и вући га за нос, замољен је г. Апоњи, да што више српских школа позатвара, што је он, ма и тешка срца, и учинио, јер им није хтео отказати. А ако би они, да замажу очи народу, закључили, да се у Кореници и другим местима подигну какве средње стручне школе, нека им закључак не потврди. И на то смо, ма и врло тешко и после дуготрајне дебате, морали пристати и једва смо г. Апоњија намолили, да то обећа, ма да је испочетка и оставком претио. И тек је онда пристао, када су радикали обећали, да ће остати тајна, те да за то не ће Бјернсон дознати. Од новца пак, који би после плата, дијурни и т. д. претекао од манастирских земаља, да се оснује фонд, из кога ће се подићи споменик Јаши Томићу и осталим радикалским првацима у групи, јер не гаје наду, да би им то народ из своје побуде подигао. Споменик ће се подићи пред саборном црквом у Карловцима, а други, мањи, на румском вашаришту...

VI.

Ако би у којој општини, и т. д. која друга странка у народу српском створила какву корисну установу, нека влада не потврди правила, јер нису ради, да друга каква странка стиче популаритета у народу и тиме њима скраћује живот. Они ће се сами тих послова чувати, тек ће по каткад изразити жељу у »Застави«, да би то и то народу требало, али ће се добро чувати остварења.

VII.

Пошто прошле године нису радикали могли у већем броју ући у сабор краљевине Хрватске Славоније, јер су их на избору потукли самосталци, моле да, се при идућем избору главнији самосталци ма за што позатварају, а они, који се не би могли позатварати, ако у бутурама не буде места — да се не припусте к избору, јер има много неухлебљених акрадикала, а и иначе ће они бити вернији г. министру и од српског клуба покојног. За препитаније оних у затвору вотираће саборски одбор трошкове из народних фондова, јер није право, да држава за »Раце« плаћа. Ако би српски народни црквени сабор и са вољом (извештаченом) радикалне странке донео какав закључак у одбрану позатвараних, да их не би народ иначе пљувао, моле, да министар тај закључак не потврди, али ће они ипак гледати, да разним смицалицама не наиђу што дуже на »лепак самосталцима« у овоме питању.

VIII.

Ако који радикал, као н. пр. Жирко Костић, па ма на сталном месту у автономији био именован, изневери нас, тамо њих, најљуће, те на пакрачки декрет не би ни главе освртао, да влада дозволи карловачки »брахијум«, да сличне индивидуе најури...

IX.

Мити Клицином, ако се буде хтео примити места управника манастирске штампарије, те ако нема доста година службе за потпуну учитељску пензију, да му се оне године, које је одслужио у Босни, урачунају једна у пет или десет, већ колико буде требало за потпуну пензију, те да вуче две плате, односно, да — као што »Застава« воли, односно, волела је некад да каже, — гриска две проје, јер он је био известитељ манастирске уредбе, те је учинио и влади и народу неоцењене услуге, па је ово потпуно и заслужио.

X.

»Застава« се обвезује, да више не ће употребљавати реч: чанколиз, која јој је пре тако мила била, а већ је скоро није споменула. Али за то тражи, да се на можебитне тужбе Митровчана, када им управитељ учитељ буде одсуствовао — чувени Бенин да сазива народне зборове, који ће се захваљивати »клубу посланика радикалне странке«, влада не осврће, ако би тужбе и до ње дошле. Надаље, да се у Митровицу не шаљу они жандари, који се буд где и буд када упознали са онима у Вршцу те чули што о његовим прикљученијама, да не би што говоркали и тиме пред богобојажљивим Митровчанима и њега и радикалну странку срамотили.

XI.

Када др. Полит изговори на сабору говор, нека влада одреди два-три своја посланика, да вичу: »чашу воде старцу!« да не мора »Застава« у будуће лагати. Ако би добио вољу, да поново иде на какви интерпарламентарни конгрес, да га сместа затворе, јер његови говори страшно праве рђаву крв у Јаше, те се бојати, да ко у најближој околини његовој не надрља.

XII.

Када саборски одбор по други пут одобри итебејским Мађарима зајам од 860.000 К, нека влада одмах одобри, јер не ће да им се замера.

XIII.

Од како се радикалски прваци почели мотати по манастирима, Даљу, Карловцима, добили су толико црквене свести, да би сви у архимандрите и владике, само да им жене не сметају. Али, пошто може који остати удов, то су молили: ако који од данашњих владика умре, а нађе се који од главних вођа удов, да се то место не попуни дотле, док дотични не сврши богословију. А ако би се то Јаши догодило, да се одмах прими у богословију, те када је сврши, да се тадашњи патријарх одмах захвали и њему уступи престо. За то време, док би овакви богословци полазили богословију, не би ни под којим условом могао бити ректор Анатолије Јанковић, ни Валеријан професор.

Ево, то су ти пунктови. Тако и треба. Свака странка, која хоће да је напредна, нека се за себе и за своје чланове брине, а народ опет нека се брине за себе. Милетић се бринуо за народ, а за себе ништа, па је онако и умро сиромах и онако прошао. Па пошто сваки ијоле промућурнији члан радикалне странке има данас користи од ње, јер се она најпре за њих брине, а народ нека плаћа и по 100 К од јутра аренде, то се и ја у њу уписујем, а Вас г. уредниче, молим, да ме из Вашег тефтера бришете. С.

Трговина.

НОВОСАДСКА ПИЈАЦА

ИЗВЕШТАЈ

7. (20.) октобра 1908.

Нова пшеница I. каквоће	К	11·20—11·50
Нова пшеница II. каквоће	„	11·30——·—
Зоб — — — — —	„	7·80 ——·—
Јечам — — — —	„	7·60——·—
Кукуруз: — — — —	„	—·——·—
окрњен (чоп)	„	6·30—6·40

све од **50** кила.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

†

Јављам пријатељима, да ћу своме никада незаборављеном сину

МИЛИВОЈУ ВУЈИЧИЋУ

управнику главног апотекарског слагалишта

дати годишњи парастос у суботу 11. (24) октобра у 11 сати пре подне у саборној цркви овдашњој.

Нови Сад 7. (20.) окт. 1908.

Несретна мати:

603 1 1 **Милева Вујичић.**

ОГЛАСИ.

ТРГОВИНА ОДЕЛА

ПАНТЕ СПАИЋА

у Новом Саду

дунавска улица број 36.

препоручује за јесењу и зимску сезону **велики избор ново приспелих одела** најновијег кроја за господу, госпође и децу.

Цене јефтине и утврђене.

537 7—10

ПРОМЕСЕ

Бечко комуналних срећака

главни згодитак К 400.000·—

1 згодитак од К **20.000·—** **1** згодитак од К **10.000·—** **5** згодитака по К **2000·—** **12** згодитака по К **500·—**

Жребање 2. новембра.

ЦЕНА К 15·—

Издаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода

д. д.

у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе само кад нам се новац унапред пошаље. Поред цене треба послати још 35 пот. за поштарину.

593 6—

СРЕЋКЕ

XXVII. Краљ. Угарске

Државне Лутрије

Главни згодитци:

1 по К 150.000·—, 1 по К 20.000·—, 1 » К 10.000·—, 1 » К 5.000·—, осим тога још много мањих згодитака.

Жребање 30. децембра.

Цена К 4·—.

Продаје

МЕЊАЧНИЦА

Централног Кредитног Завода

деон. друштва

у Новом Саду.

Поштом шаљемо срећке, само кад нам се новац унапред пошаље. Поред цене треба послати још 35 пот. за поштарину.

591 9—

Хотел „БЕЛА ЛАЂА"

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро

(urquell) ПИЛЗАНСКО ПИВО.

ИМА ЈОШ УВЕК

НАЈЈЕФТИНИЈЕ ЦЕНЕ, РАЗНЕ РОБЕ у ТРГОВИНИ МУШКЕ и ЖЕНСКЕ МОДЕ

ДУШАНА G. МОЊАШЕВИЋА

код златне кугле у ћурчијској улици бр. 23.

најприпознатији фабрикати разних шешира и цилиндера као Borsalino G. B. Hückel, Pichler, Böhm, све врсте капа за господу, госпође и децу, трико-рубља (дуксера) правог вуненог и памучног, белог мушког рубља за дарове и женског невестама за опреме, венаца и велова за невесте, накита за женске тоалете, рукавица, чарапа, мидера, џепница, кишобрана, ручних радова, кармен-штраус- и берлинер-фулова, штраус-боара, свилених и других жипона, шалова, гиртлова, путничких торба и кофера, парфимерије, сапуна и т. д.

Правих руских и американских каљача.

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браник«.

Штампарија деоничарског друштва »Браника«